

ANALÝZA VPLYVU REGIONÁLNEJ POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE NA ZMIERŇOVANIE REGIONÁLNYCH ROZDIELOV NA ÚROVNI NUTS III V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Michaela Chomjaková

ABSTRACT

The thesis aiming at answering the question whether the implementation of EU cohesion policy instruments reduces regional disparities in Slovakia. The work analyses the selected files available economic, social, environmental and institutional indicators at the level of self-governing regions (NUTS III). For verification, the fulfilment of objectives were the methods of scientific research as content analysis, synthesis of acquired knowledge, deduction, historical and logical methods, regression analysis and interregional comparison. The main benefit is that the work creates a complete picture of the implementation and the success or failure of EU regional policy implemented in the Slovak Republic.

KEY WORDS

Regional differences. Self-governing regions. Regional policy. Cohesion policy. European Union.

JEL CLASSIFICATION

Q01. R11.

ÚVOD

Majú chudobné ekonomiky tendenciu smerovať k bohatým krajinám alebo sa budú v priebehu času rozchádzať v rámci ukazovateľov hodnotiacich ich ekonomickú, sociálnu, environmentálnu a inštitucionálnu úroveň? To je problém, ktorý priťahuje pozornosť politikov a akademikov počas minulých dekád, ale aj v súčasnosti. To isté platí aj na úrovni regiónov. Konvergencia alebo divergencia regiónov alebo samotných krajín je témou a diskusiou, o ktorú je značný záujem. Nasledujúca práca vyhodnocuje či vládna politika a regionálna politika Európskej únie, uspeli v navodení regionálnej konvergenie alebo ešte viac rozšírili regionálne rozdiely, teda nutne zahŕňa vyhodnotenie operačných programov a čerpanie prostriedkov z fondov Európskej únie.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Analýza socioekonomických rozdielov získava v súčasnosti stále väčší význam, pretože disparity medzi regiónmi v rámci jedného štátu sú často väčšie, ako rozdiely medzi jednotlivými štátmi. K tejto skutočnosti prispieva európsky integračný proces, do ktorého sa zapájajú menej rozvinuté krajiny a pomyselné nožnice medzi pôvodnou EÚ-12 a novými členskými krajinami sa ešte viac roztvárajú. Značný vplyv na situáciu má stále aj globalizácia, ktorá spôsobuje zmazávanie hraníc a niektoré regióny sa tak dostávajú do priamej konkurencie. Výsledkom sú výrazné regionálne rozdiely.

Autori vedeckých prác sú doposiaľ nejednotní pri definíciách pojmov región, regionálne disparity či samotná regionálna politika, ktorým sa budeme v nasledujúcej kapitole venovať (Maier a Tödtling, 1988, s. 31, 36; Kolektív, 2004, s. 65, 101; Rajčáková, 2005, s. 13; Čapková, 2004, s. 12, Malinovský, Sucháček, s. 642, a iní). V práci preto uvádzame tie definície alebo vymedzenia pojmov, ktoré sme považovali za najvhodnejšie pre potreby našej analýzy.

1.1 Región a jeho vymedzenie podľa spoločných pravidiel EÚ

Základom a východiskovým bodom tejto problematiky je samotný región, ktorému sa venujú mnohí autori (Horecký, 1991; Buček, 1992; Haggett 2001; Tvrdoň, Hamalová a Žárska, 1995; Rajčáková, 2009). Je predmetom praxe regionálnej politiky Európskej únie a podlieha slovenskej legislatívnej úprave podľa zákona 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý definuje región nasledovne: „región je územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej a štrukturálnej politiky na úrovni druhého stupňa alebo tretieho stupňa podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek.“

V súčasnosti sa na našom území udomácnilo členenie regiónov známe pod skratkou NUTS. Jedná sa o kategorizáciu subnárodných územných celkov, ktoré prijala EÚ v 70. rokoch 20. storočia. Systém NUTS je povinným systémom klasifikácie do piatich veľkostných úrovní (NUTS 1 až NUTS 5) vo všetkých krajinách EÚ. Územné vymedzenie jednotiek NUTS je primárne charakterizované na základe inštitucionálneho rozčlenenia v záujme porovnateľnosti územných celkov pre potreby prerozdelenia štrukturálnych fondov. Tieto fondy sú základným finančným nástrojom regionálnej politiky EÚ.

1.2 Regionálne rozdiely a regionálna politika

Slovenská republika (ďalej len SR) ako členský štát EÚ od roku 2004 uplatňuje regionálnu politiku v súlade s pravidlami a odporúčaniami EÚ, pretože regionálna politika je v rámci európskych právnych riešení a predovšetkým predpisov priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch EÚ. Solidarita a súdržnosť sú hlavnými piliermi európskej regionálnej politiky, často nazývanej aj politika súdržnosti či kohézná politika. Jej snahou je, aby výhody plynúce z integrácie boli distribuované spravodlivo, naprieč rôznymi skupinami regiónov, prostredníctvom hlavného finančného nástroja, ktorým sú štrukturálne fondy, a aby bol naplnený jej hlavný cieľ a to znižovanie regionálnych rozdielov (NSRR 2007-2013).

Regionálne disparity sú považované za vážny ekonomický a celospoločenský problém, ktorý sa dotýka veľkého množstva súčasných ekonomík a narúša ich fungovanie a rozvoj v oblasti hospodárskej, sociálnej a environmentálnej (Nistor, 2013). „Pod regionálnymi disparitami rozumieme rozdiely v úrovni ekonomického, environmentálneho a sociálneho rozvoja regiónov v takej miere, ktorá je považovaná za spoločensky škodlivú a nežiaducu“ (Hudec, 2009, s. 57). Už samotná existencia regionálnych rozdielov, nehovoriac o možnosti ich ďalšieho prehlbovania v nasledujúcich rokoch, sa negatívne prejavuje nie len na regionálnej, ale aj na celoštátnej úrovni, pretože tieto rozdiely sú vnímané ako mechanizmus, ktorý má na svedomí spomalenie ekonomického rastu a rozvoja regiónu a krajiny.

Ako uvádza portál konzervativizmus.sk: „SR od svojho vstupu do EÚ v máji 2004 počas programovacích období (ďalej len PO) 2004 - 2006 a 2007 - 2013 dostala možnosť čerpať z eurofondov približne 13 mld. eur, a prídely pre PO 2014 - 2020 bol stanovený na približne 14 mld. eur“ (Sloboda, 2015). Od roku 2002 hovoria predstavitelia slovenskej vlády o potrebe znižovať regionálne rozdiely na Slovensku, a to prostredníctvom čerpania eurofondov. Odpoveď na to, či prostriedky čerpané počas uplynulých PO naplnili aspoň z časti tento cieľ a či sa im podarilo znížiť medziregionálne rozdiely na Slovensku alebo zostali tieto rozdiely nezmenené, či došlo k ich prehlbovaniu, prinesie analytická časť tejto práce.

2 CIEĽ A METÓDY

Cieľom tohto príspevku je identifikovať prostredníctvom vybraných metód či a do akej miery ovplyvňujú nástroje politiky súdržnosti EÚ regionálne rozdiely na Slovensku.

Dôležitá požiadavka pre výber metód a postupov na dosiahnutie cieľa je schopnosť porovnať vývoj regionálnych rozdielov a ich zmien v čase so zakomponovaním vplyvov regionálnej politiky EÚ. Opierame sa o nasledujúce metódy vedeckého výskumu, a to

vedecko-poznávacie metódy ako obsahová analýza, syntéza získaných poznatkov, dedukcia, historicko-logická metóda. Využívame viacrozmerné analytické metódy, ktoré umožnia identifikovať pôsobenie a vplyvy regionálnej politiky na regionálne rozdiely. Ide o metódy štatistického merania závislostí medzi javmi, a práve tieto metódy umožňujú identifikovať vzájomnú závislosť premenných, v tomto prípade je to regresná analýza. Medzi ďalšie podstatné metódy patria komparatívne metódy, konkrétne medziregionálna komparácia.

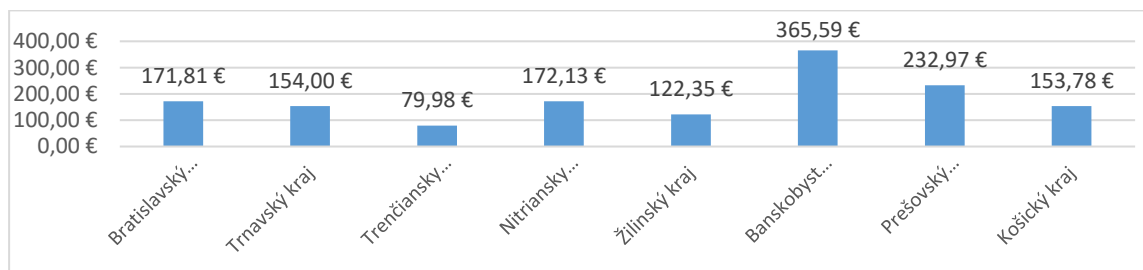
Úlohou regresnej analýzy je charakterizovať vzájomné vzťahy medzi premennými a nájsť regresnú funkciu, popisujúcu priebeh závislosti medzi skúmanými premennými. Zaoberá sa nezávislou premennou X, ktorá zastupuje sumu finančných prostriedkov EÚ alokovaných do samosprávnych krajov SR počas PO 2007 - 2013. Pre lepšiu vypovedaciu schopnosť analýzy boli finančné prostriedky alokované do regiónov prerátané počtom obyvateľov daného regiónu v danom roku. Závislú premennú (Y) predstavujú nami vybrané makroekonomické ukazovatele. Regresná analýza zohľadňuje oneskorenie efektu alokovaných prostriedkov EÚ do daného regiónu, a to v podobe pravidla $n+1$, teda očakáva, že zdroje alokované do regiónu sa prejavujú na skúmaných makroekonomických agregátoch s ročným oneskorením.

Na kvantifikovanie úrovne medziregionálnych regionálnych rozdielov využijeme kombináciu ukazovateľov, ktoré rozčleníme do štyroch nasledujúcich skupín na ekonomické, sociálne, environmentálne a inštitucionálne ukazovatele. Dôvodom uvedenej klasifikácie je snaha zohľadniť aj trvalo udržateľný rozvoj (ďalej len TUR), ktorý sa nezaobera len ekonomickou úrovňou regiónov. Pri výbere ukazovateľov sme dbali na to, aby boli zastúpené všetky štyri oblasti. Väčšina indexov hodnotenia TUR a regionálnych disparít je vyhodnocovaná na celoštátnej úrovni NUTS 0 prípadne na úrovni NUTS II. My sme sa rozhodli aplikovať toto skúmanie na úroveň NUTS III, teda na 8 samosprávnych krajov v SR. Dôvodom pre výber NUTS III bola snaha o čo najpodrobnejšie skúmanie na Slovensku a tiež problém dostupnosti dát pre ešte nižšie úrovne. Opierajúc sa o národnú stratégiu TUR v SR sme uskutočnili výber ukazovateľov, ktoré budeme hodnotiť. Pre SR je relevantných 125 ukazovateľov z celkového súboru 132, ktoré schválila na svojom zasadnutí v roku 1996 Komisia pre TUR OSN. Bolo však potrebné uskutočniť ich selekciu, nakoľko nie všetky sú vyhodnocované na regionálnej úrovni. Analýze bude podrobených 17 zo 125 ukazovateľov hodnotiacich TUR, pretože len tieto sú k dispozícii v dostatočne dlhom časovom rade.

Predpokladáme, že zvolená metodika umožní objektivizované poznanie skúmanej problematiky, umocní explanačnú jednotlivých charakteristík a v obecnej rovine poskytne argumentačný základ pre potenciálne prognózy budúceho vývoja a využiteľných možností znižovania regionálnych disparít na Slovensku.

3 VÝSLEDKY A DISKUSIA

Regionálna politika na Slovensku nemá dlhoročnú tradíciu. Počiatky sa datujú do 90. rokov 20. storočia. Po prechode ekonomiky z centrálne plánovaného na trhové hospodárstvo bolo všetko úsilie a politický záujem koncentrovaný na úspešné dokončenie transformačných procesov na národnej úrovni a regionálnej politike nebol pripisovaný zásadný význam. Slovenská regionálna politika sa v dnešnom ponímaní začala formovať v roku 1991, Uznesením vlády SR č. 390/1991, resp. Zásady regionálnej hospodárskej politiky, po ktorých nasledovali ďalšie dokumenty. Najvýznamnejším krokom bolo ale legislatívne ukotvenie samotnej regionálnej politiky, prostredníctvom prijatia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý bol novelizovaný v roku 2014. Zákon z roku 2008 ako aj jeho novelizovaná forma už vzali do úvahy nástroje politiky súdržnosti EÚ. Po vstupe SR do EÚ bolo zahájené programové obdobie 2004 – 2006, t. zn. že mohli byť kompletne využívané všetky nástroje a fondy politiky súdržnosti. Z grafického znázornenia vyplýva, že v PO 2004 – 2006 smerovalo najviac zdrojov zo ŠF do Banskobystrického kraja, a to viac ako 11 miliárd slovenských korún v prepočte 365, 59 mil. €.

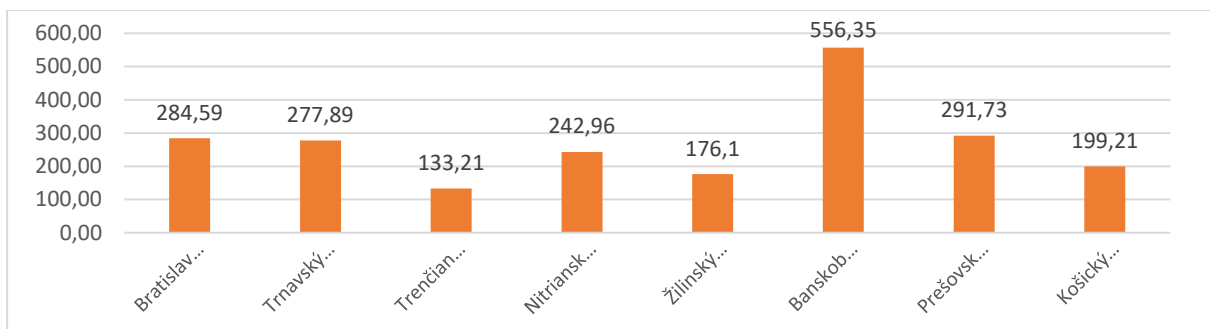

Graf 1 Alokácia prostriedkov z fondov EÚ v PO 2004 - 2006 v absolútnom vyjadrení.

Prameň: Vlastné spracovanie podľa NSRR - Stav čerpania prostriedkov PO 2004 - 2006.

Druhý v poradí bol Prešovský kraj 232,97 mil. €. Z dlhodobého hľadiska sa jedná o dva najmenej rozvinuté regióny v rámci celého Slovenska, preto sa tieto najvyššie objemy alokovaných prostriedkov EÚ javia ako opodstatnené.

Predchádzajúcu skutočnosť o opodstatnenosti objemu alokovaných zdrojov z európskych fondov potvrdzuje aj nasledujúci Graf 2. Kedy aj po prepočte alokovaných prostriedkov v jednotlivých krajoch na obyvateľa vychádza ako kraj, do ktorého smerovalo najviac zdrojov Banskobystrický (556,35 € na obyv.) a druhý Prešovský kraj (291,73 € na obyv.). Avšak tento trend narúša Bratislavský kraj, ktorý vykazuje objem alokovaných zdrojov na obyvateľa skoro tak veľký, ako Prešovský (najmenej rozvinutý) kraj.

Graf 2 Alokácia prostriedkov z fondov EÚ v PO 2004 - 2006 v prepočte na obyvateľa.

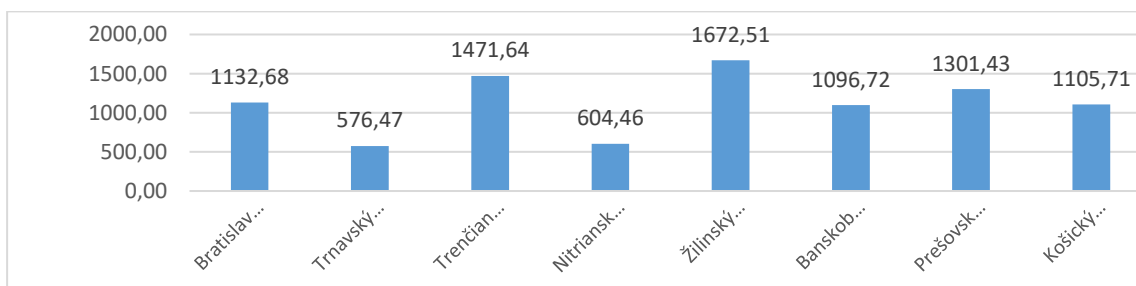
Prameň: Vlastné spracovanie podľa NSRR-Stav čerpania prostriedkov PO 2004 - 2006.

Pre doplnenie uvádzame, že podľa analýzy Euractivu prispelo čerpanie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v PO 2004 – 2006 k dynamike rastu HDP v rozsahu 0,1 percentuálneho bodu (Euractive, 2016).

V PO 2007 – 2013 sa politika súdržnosti zameriavala na tri hlavné ciele: konvergencia, regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a európska územná spolupráca.

Podľa dostupných údajov boli zdroje alokované v operačných programov v rámci jednotlivých krajov realizované nasledovne vid' grafické znázornenie (Graf 3).

Z predmetných údajov (Graf 3) vyplýva, že v najväčšom objeme boli realizované alokácie prostriedkov z fondov EÚ na území Žilinského a Trenčianskeho kraja.

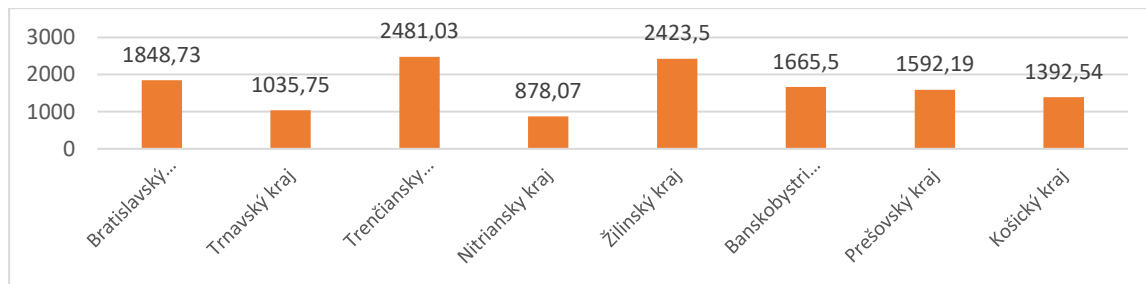

Graf 3 Alokácia fondov EÚ v PO 2007 - 2013 v absolútnom vyjadrení v mil €.

Prameň: Vlastné spracovanie podľa NSRR-Stav čerpania prostriedkov PO 2007 - 2013.

Až tretí v poradí je Prešovský kraj, ktorý bol v skrátrenom PO 2004 – 2006 na druhom mieste z hľadiska objemu čerpania; rovnako Banskobystrický kraj, ktorý bol v uplynulom období na prvom mieste, sa nachádza až za Bratislavským a Košickým krajom na šiestom mieste. Najchudobnejšie regióny teda nevykazujú najvyššiu mieru čerpanie eurofondov.

Aj nasledujúce grafické zobrazenie Graf 4 po prepočte čerpaných prostriedkov na obyvateľa v jednotlivých krajoch SR potvrdzuje, že najviac prostriedkov čerpal Trenčiansky a Žilinský kraj a tretí v poradí je Bratislavský kraj. Prešovský kraj sa v prepočte na obyvateľa prepadol až na piate miesto, tesne za Banskobystrický kraj.

Graf 4 Alokácia prostriedkov z fondov EÚ v PO 2007 - 2013 v prepočte na obyv. v €.

Prameň: Vlastné spracovanie podľa NSRR - Stav čerpania prostriedkov PO 2007 – 2013.

SR v súčasnosti absolvuje druhé úplné programové obdobie politiky súdržnosti EÚ. Pretrvávajúce zaostávanie SR býva pripisované najmä neefektívnym štátnym politikám pri implementácii udržateľného rozvoja, a to aj napriek tomu, že SR doteraz implementovalo v zásade všetky dohody v tejto oblasti. Doterajšie skúsenosti však ukazujú, že aj napriek čerpaniu finančných prostriedkov prostredníctvom politiky súdržnosti ostávajú regionálne rozdiely rovnaké alebo sa ešte ďalej prehľbujú a ekonomický rast sa sústreďuje do bohatších regiónov v západnej časti SR (Euractive, 2016).

V roku 2010 sa Bratislavský kraj podľa prieskumu Eurostatu stal siedmym najbohatším regiónom v rámci EÚ. Bratislavský kraj s HDP 176 % na obyvateľa nad priemerom EÚ je bohatší ako región Prahy (TASR, 2013). Je dôležité taktiež poznamenať, že prepočet HDP na obyvateľa je skreslený kvôli veľkému počtu zamestnancov, ktorí dochádzajú za prácou do hlavného mesta. Títo vytvárajú pridanú hodnotu v regióne, v ktorom často ani nemajú trvalý pobyt a spotrebu, jej časť, uskutočňujú v inom regióne.

Na základe viacerých dostupných meraní vychádza Prešovský kraj ako najmenej rozvinutý, resp. najchudobnejší región. Ako uvádza Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Prešovský kraj dominuje najviac z hľadiska natality rómskeho obyvateľstva. Za príčiny výrazného zaostávania tohto regiónu (a taktiež Banskobystrického) sú označované nasledovné (Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, str. 8): marginálna excentrická poloha daného regiónu a nízka dostupnosť prostredníctvom nadradenej dopravnej infraštruktúry (najmä diaľničnej). „Kým v roku 2000 ekonomika regiónu Prešova dosahovala ešte 28,1 % úroveň ekonomiky regiónu Bratislavy, v roku 2011 to bolo už len 23,7 %. Nožnice sa pritom otvárali najmä v období rokov 2000 - 2007” (Euractive, 2016).

Overovanie cieľa poukázalo na skutočnosť, že nástroje politiky súdržnosti EÚ sú síce v rámci SR využívané a čerpanie štrukturálnych fondov presahuje miliardy EUR, počas skúmaného obdobia k vyrovnávaniu regionálnych rozdielov v rámci SR však nedochádza, práve naopak, ešte viacej sa regionálne disparity zväzňujú.

Overiť vyššie uvedené tvrdenia napomáha aj zvolená metóda regresnej analýzy. Prostredníctvom regresnej analýzy sledujeme, či prílev zdrojov EÚ v PO 2007-2013 vyvoláva rast či pokles makroukazovateľov a do akej miery ovplyvňuje ich vývoj.

Prvá skupina dát, ktorá bola podrobená regresnej analýze obsahovala ekonomické ukazovatele, a to regionálny HDP na obyvateľa v €, hrubú pridanú hodnotu na obyvateľa v € a priemernú nominálnu mzdu. Ako bolo uvedené, pracujeme s modelom ročného oneskorenia vplyvu alokovaných zdrojov na vývoj ukazovateľov v danom kraji (pravidlo $n+1$).

V prípade regionálneho HDP sa potvrdila silná priama lineárna závislosť v rámci Prešovského a Košického kraja. V prípade ukazovateľa hrubá pridaná hodnota sa potvrdila silná priama lineárna závislosť v rámci Trnavského a opäť aj Prešovského a Košického kraja. V rámci ukazovateľa priemernej nominálnej mzdy nebola v prípade žiadneho z ôsmich analyzovaných krajov zistená závislosť vývoja tohto ukazovateľa od alokovaných prostriedkov. Konštatujeme teda, že prostriedky EÚ alokované do regiónov SR počas uplynulého PO 2007 - 2013 nemajú žiaden vplyv na mzdové regionálne rozdiely.

Druhou analyzovanou skupinou ukazovateľov boli sociálne, obsahujúce mieru nezamestnanosti, mieru rizika chudoby, migráciu, počet trestných činov, napojenie na verejnú kanalizáciu ako prístup k adekvátnej hygienickej štruktúre a napojenie na verejný vodovod, ako adekvátny prístup k čistej pitnej vode. Opäť bola analyzovaná závislosť každého ukazovateľa v každom kraji za dané PO 2007 - 2013. Regresná analýza nepotvrdila žiadnu závislosť v krajoch pre ukazovateľ miery nezamestnanosti, trestných činoch, napojeniu na verejnú kanalizáciu a vodovody. Zdroje EÚ nemajú výraznejší vplyv na vývoj regionálnych disparít pre vyššie vymenované oblasti (skúmané ukazovatele) za podmienky *ceteris paribus*. Následne uvádzame len výsledky analýz, kde sa závislosť potvrdila.

V prípade sociálneho ukazovateľa miera rizika chudoby sa potvrdila silná priama lineárna závislosť len v rámci Nitrianskeho kraja. Ďalší kraj a ukazovateľ zo skupiny sociálnych, v ktorom sa potvrdila silná priama lineárna závislosť je migrácia v Trnavskom kraji.

V sledovanej skupine inštitucionálnych ukazovateľov, do ktorej spadali ukazovatele počet vedeckých pracovníkov v danom regióne a výdavky na vedu a výskum sa potvrdila závislosť len v rámci skupiny vedeckých pracovníkov, a to v jedinom kraji, v Bratislavskom.

Poslednou analyzovanou skupinou je environmentálna, obsahujúca ukazovatele: produkcia odpadov na obyvateľa, množstvo zneškodneného odpadu na obyvateľa, znečistenie ovzdušia regiónu oxidom siričitým a oxidom dusíka. V prípade objemu produkcie odpadu, sledujeme závislosť v prípade Prešovského a Žilinského kraja. Existencia závislosti pri ukazovateli zneškodňovanie odpadov sa potvrdila v prípade Prešovského kraja. Ako posledná

bola závislosť v skupine environmentálnych ukazovateľov zistená v rámci ukazovateľa znečistenie kraja oxidom dusíka.

Na základe týchto skutočností konštatujeme, že z celkového počtu zrealizovaných jednoduchých regresných analýz na nami zvolenom súbore ukazovateľov pre všetky kraje v SR na úrovni NUTS III, bola zistená závislosť od alokácie prostriedkov z EÚ (od kohéznej politiky) len u 10% z celkového počtu ukazovateľov.

Na záver uvádzame, že odpoveď na výskumnú otázku umožnila obsahová analýza a medziregionálna komparácia, a to porovnávaním vplyvu regionálnej politiky EÚ na medziregionálne rozdiely v SR na úrovni NUTS III počas ukončených PO 2004 - 2006 a 2007 - 2013, ktorá poukázala na to, že regionálne rozdiely sa v tomto období na území SR aj naďalej prehľbovali. Regresná analýza potvrdila, že implementácia nástrojov politiky súdržnosti, predovšetkým finančných nástrojov, ovplyvňuje regionálne rozdiely v SR, avšak prispela k ich zmiernovaniu len v nepatrnej miere.

ZÁVER

Regionálne rozdiely môžu byť vnímané pozitívne alebo negatívne. Práve z dôvodu ich negatívneho vnímania začala EÚ implementovať politiku súdržnosti, ktorá je prioritne založená na princípe pomoci menej rozvinutým štátom a ich regiónom prostredníctvom finančnej pomoci tak, aby vo výsledku dochádzalo ku konvergencii a vyrovnávaniu regionálnych rozdielov na rovnakú úroveň.. Je preto potrebné, aby štát reguloval regionálne rozdiely prostredníctvom regionálnej politiky, ktorá minimálne zabráni tomu, aby sa rozdiely v budúcnosti ešte viac zvyšovali. Rozdiely v regionálnej štruktúre sa medzi Bratislavským krajom a zvyškom SR ešte viac prehľbujú a v konečnom dôsledku môžeme hovoriť o celkovom náraste regionálnych rozdielov bez tendencie poklesu s nepravidelným časovým rozložením. Naďalej pretrváva formovanie marginalizovaných regiónov, ktoré vykazujú znaky zaostávajúcej ekonomiky s výrazne zlou sociálnou situáciou, ktorá vyžaduje priamu štátnu podporu a špecifické politické riešenia. Na základe získaných záverov je možné očakávať skôr divergentné, ako konvergenčné tendencie, na ktoré má výrazný vplyv europeizácia, globalizácia a v podmienkach SR výrazné prehľbovanie efektu hlavného mesta.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN. 2016. Národný strategický referenčný rámec SR – Stav čerpania finančných prostriedkov. [online]. [cit. 2017-01-08]. Dostupné na internete: <<http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty//>>

EUROPEAN COMMISSION. 2009. Reducing regional disparities in the EU and beyond. Inforegio [online]. 2009. [cit. 2015-10-07], Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/news/regions/090512_en.htm

EURACTIVE. 2016. Slovensko: Čo región, to iný svet. [online]. [cit. 2017-01-11]. Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/analyzy/regionalny-rozvoj/slovensko-co-region-to-iny-svet-023143/>>

HUDEC a kol., 2009. Podoby miestneho a regionálneho rozvoja. Ekonomická fakulta, TU Košice, 2009. 344 s. ISBN 978-80-553-0117-4.

NISTOR. P., 2013. FDI and Regional Disparities Growth in Romania [online]. In: Procedia Economics and Finance. [cit. 2016-12-20], Dostupné na internete: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567112002237>>

SLOBODA, D., 2015. Za stav čerpania eurofondov je zodpovedná vláda, nie samospráva. [online]. In: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika. [cit. 2017-01-10]. Dostupné na internete: <<http://www.konzervativizmus.sk/article.php?5899>>

TASR. 2013. Bratislavský kraj je siedmym najbohatším regiónom v Únii, predbehol Prahu. [online]. [cit. 2017-01-08]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.sme.sk/c/6742190/bratislavsky-kraj-je-siedmym-najbohatsim-regionom-v-unii-predbehol-prahu.html>>

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-539>>

KONTAKT

Ing. Michaela Chomjaková

Univerzita Mateja Béla v Banskej Bystrici

Ekonomická fakulta

Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica, Slovensko

michaela.chomjakova@umb.sk